

Nr 105

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal rörande verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm.

(3:e avd.)

I propositionen nr 152 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1955, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna vad departementschefen föreslagit rörande allmänna barnbördshusets framtida ställning och grunderna för statens ekonomiska medverkan, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av statsverkets andel i kostnaderna för utgående pensioner åt befattningshavare vid allmänna barnbördshuset eller efterlevande till dylika befattningshavare enligt av departementschefen förordade grunder taga i anspråk det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Allmänna barnbördshuset, som äger karaktären av en stiftelse, har enligt det numera gällande, av Kungl. Maj:t den 18 juni 1949 utfärdade reglementet till ändamål att till vård mottaga barnaföderskor och kvinnor, som lider av någon av havandeskapets sjukdomar eller av gynekologisk sjukdom. Staten har avgiftsfritt och med nyttjanderätt upplåtit den tomt, varå barnbördshusets nuvarande byggnader är uppförda. Barnbördshuset förvaltas i enlighet med i reglementet närmare angivna föreskrifter av en direktion, bestående av sju ledamöter, av vilka fyra utses av Kungl. Maj:t, två av Stockholms stad och en av Stockholms läns landsting. För fördelningen av driftskostnaderna har sedan den 1 juli 1949 enligt därom mellan staten, staden, landstinget och barnbördshusets direktion träffat avtal gällt vissa av 1949 års riksdag godkända grunder.

I skrivelse den 15 juli 1952 anmälde direktionen över allmänna barnbördshuset, att direktionen hos vederbörande parter uppsagt gällande avtal till upphörande den 30 juni 1954. Med anledning härav tillkallades den 8 oktober 1952 en kommission med uppdrag att på statens vägnar förhandla med vederbörande parter rörande barnbördshusets framtida ställning samt därmed sammanhängande frågor.

Kommissionen har framlagt förslag i ämnet den 21 februari 1955. Över förslaget har yttranden avgivits av statskontoret, byggnadsstyrelsen och statens pensionsanstalt.

Förhandlingskommissionens utredning och förslag, kommissionens förslag till avtal samt remissyttrandena redovisas i statsrådsprotokollet (s. 3—10), till vilket utskottet torde få hänvisa.

Departementschefen anför, att det förslag till avtal rörande verksamheten vid barnbördshuset, som förhandlingskommissionen numera framlagt efter förhandlingar med barnbördshusets direktion samt delegerade för Stockholms stad och län, för statens del innebär minskade ekonomiska förpliktelser i jämförelse med det tidigare av Kungl. Maj:t år 1950 godkända avtalet. Enligt detta avtal skulle till barnbördshuset utgå statsbidrag enligt 1937 års kungörelse om statsbidrag till driften av förlossningsanstalter och väntehem m. m. samt staten för tiden t. o. m. den 30 juni 1954 påtaga sig ansvaret för halva kostnaden för pensioner till sådan personal, som icke vore ansluten till statens pensionsanstalt. I det föreliggande avtalsförslaget har statens förpliktelser i fråga om personalens pensionering i viss mån begränsats. Sålunda skall vid bestämmande av pension till icke SPA-anslutna befattningshavare, vilken pension beräknas i förhållande till vissa fingerade pensionsbelopp, hänsyn tagas allenast till tjänstetid före den 1 juli 1949, varjämte arbetstagarens löneställning närmast före angivna tidpunkt skall läggas till grund för beräkningen av pensionens storlek. Från arbetstagarens anställning vid barnbördshuset efter den 30 juni 1949 ävensom därunder eventuellt inträffad befordran skall sålunda helt bortses i förevarande sammanhang. Såsom statskontoret påpekat torde mot bakgrunden av tidigare gällande avtal någon för staten förmånligare lösning av förevarande fråga än den förhandlingskommissionen anvisat icke stå att vinna. Departementschefen anser sig därför böra biträda avtalsförslaget i vad detsamma avser statens bidrag till pensionering av vissa befattningshavare. Därvid förutsättes att staten icke i något fall kommer att bestrida mer än hälften av kostnaden för tjänste- och familjepension åt vid barnbördshuset anställd icke SPA-ansluten befattningshavare. Kostnaden för statens andel i pensionerna anses lämpligen böra bestridas från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m. I detta sammanhang framhålles, att den förenämnda statsbidragskungörelsen upphört att gälla med utgången av år 1954.

Olika meningar kan givetvis råda om vilken giltighetstid för avtalet, som skall anses lämplig. Kommissionens förslag om en 20-årig giltighetstid har dock i och för sig lämnats utan erinran av remissinstanserna. För egen del erinrar departementschefen om, att staten avgiftsfritt upplåtit nyttjanderätten till den tomt, varå barnbördshusets nuvarande byggnader är uppförda; proposition nr 156 till 1909 års riksdag. Med hänsyn till uttalande i nämnda proposition har den kommission, som framlade förslag till det senast gällande avtalet om barnbördshuset, framhållit, att statsverket torde få anses skyldigt att hålla barnbördshuset skadeslöst, därest tomten skulle komma att tagas i anspråk för annat statligt ändamål. Då dessutom

anledning f. n. torde saknas till antagande, att tomten behöver tagas i anspråk för statens behov, anser sig departementschefen böra biträda avtalsförslaget även i denna del i så måtto, att en lång giltighetstid fastställs. Det anses emellertid böra övervägas, om icke denna tid rimligen bör sättas kortare än vad avtalsförslaget stadgar, förslagsvis till tio år. Frågan härom föreslås få göras till föremål för förhandlingar med övriga berörda parter, varefter Kungl. Maj:t föreslås äga godkänna avtalsförslaget med den eventuella jämkning, som påkallas av resultatet av dessa förhandlingar.

Barnbördshusets funktion som undervisningsanstalt samt statsverkets understödjande av verksamheten har tidigare motiverat, att upplåtelse av tomt åt barnbördshuset skett utan ersättning. Avvecklingen av statsverkets ekonomiska engagement i anstaltens verksamhet synes departementschefen emellertid böra medföra, att någon ersättning för markupplåtelsen erlagges. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma storleken av denna ersättning.

Utskottet. Såsom departementschefen framhållit torde mot bakgrunden av tidigare gällande avtal någon för staten förmånligare lösning av förevarande fråga än den som anvisats i propositionen inte stå att vinna. På denna grund och då inte heller vad departementschefen anfört rörande giltighetstiden för avtalet och ersättning för markupplåtelsen givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1955 föreslagit rörande allmänna barnbördshusets framtida ställning och grunderna för statens ekonomiska medverkan;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av statsverkets andel i kostnaderna för utgående pensioner åt befattningshavare vid allmänna barnbördshuset eller efterlevande till dylika befattningshavare enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1955 förordade grunder taga i anspråk det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Stockholm den 26 april 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 106.